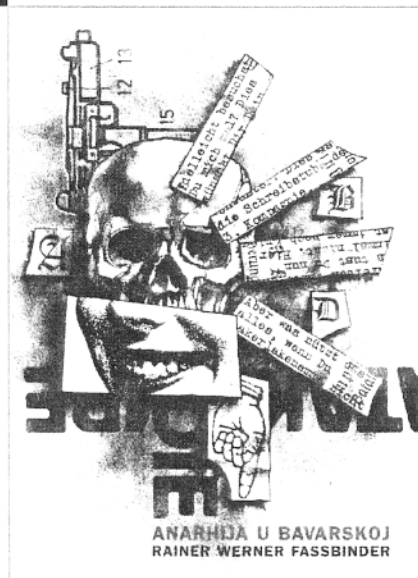

PAVO MARINKOVIĆ

ANARHOIDNOST FASSBINDEROVIH STAVOVA I STILA

Rainer Werner Fassbinder
Anarhija u Bavarskoj
DAF
Zagreb, 2004.

PREMIJERE
PORTRET
FESTIVALI
RAZGOVOR I
POVODOM
OBLJETNICE
AKTUALNOSTI
VON
HISTORIJE
MEDJI
TEORIJA
NOVI PRIJEVODI
NOVE KNJIGE
DRAME

Anarhija u Bavarskoj knjiga je ranih dramskih tekstova slavnog njemačkog filmskog redatelja i multitalenta Rainera Wenera Fassbindera, nekad *enfant terrible* njemačke umjetničke scene, široj kulturnoj javnosti poznatijeg kao filmskog redatelja i scenarista te jednog od pripadnika struje "njemačkog novog filma" (Wenders, Fassbinder, Herzog, Schlöndorff) koja je svoj put prema svjetskoj slavi započela u drugoj polovini šezdesetih godina prošlog stoljeća. Od svih njih Fassbinder je (rođen 1945.) živio i radio najintenzivnije pa je umro vrlo mlad u trideset osmoj godini, praktički na vrhuncu slave.

Manje je, međutim, poznato da je Fassbinder svoj umjetnički put započeo kao glumac, pisac i kazališni redatelj te da su neki od njegovih prvih filmova nastalih prema kazališnim predlošcima u prvoj varijanti bili odigrani na daskama avangardnih družina "Action Theatera" i "Büchner Theatera".

Jedan od takvih predložaka predstavlja i drama *Južnjak* (*Der Katzelmacher*) koja je svoje kazališno uprizorenje doživjela 1968., dok je sljedeće godine prema njoj Fassbinder snimio istoimeni film. U *Južnjaku*, prvoj predstavljenoj drami u knjizi *Anarhija u Bavarskoj* (prijevod: Vlatka Šimunović), autor tematizira odnos provincijalnih ksenofoba s gastarbatjerom koji kapitalizira svoju seksualnu nadmoć. Gotovo filmsko nizanje kratkih prizora u izvjesnoj je suprotnosti s pomalo povišenim teatralizmom mladog Fassbindera koji, doduše, u dijalogu traži naturalistički prosede. *Južnjak* je vjerojatno najzanimljivija drama u ovoj knjizi, još i danas, posebice u zapadnoj Europi aktualna, a moj jedini prigovor tiče se pomalo "tvrdog" prijevoda koji je, čini se mehanički, pokušao pronaći jezični izraz kojim bi prenio sleng i dijalektalni govor svojih protagonista. No, možda dio krivice valja pripisati i izvorniku jer ostaje dojam razbarušenosti i stilske nečistoće, lapidarnosti i grubih pote-

za u iskazu mladog i neobuzdanog umjetnika.

Drama *Kišne kapi na vrelom kamenju* (*Tropfen auf heiße Steine*) također pripada početku Fassbinderova opusa, ali ju je publika imala prilike upoznati tek nakon autorove smrti. Priča je to o razvoju i raspadu homoseksualne veze, gdje očiti Fassbinderov alter ego biva iskorišten i odbačen od dominantnijeg muškarca. Ova drama dobro je napisana i prevedena, a daje nam naslutiti autorov osjećaj za melodramatiku, vjerojatno još neosviješten pa je vjerojatno i zbog toga jednu estetski posve *mainstream* dramu završio u tada pomodnoj anarhično-drastičnoj maniri. No, unatoč svim vrlinama ovoga teksta, čini se da mu je vrijeme naškodilo i oduzelo na provokativnosti.

Godine 1968. nastaje i drama *Američki vojnik* (*Der amerikanische Soldat*) koju je dvije godine kasnije na posve različit način prenio na film. To je antipriča o profesionalnom ubojici koji biva iskorišten za prljave poslove bavarskih policajaca. Iako posjeduje vanjske elemente trilera, ova drama začuđuje odsutnošću tradicionalnih dramskih elemenata i agresivno istraživačkim pristupom izgradnji antidramskog.

Anarhija u Bavarskoj (*Anarchie in Bayern*) posljednja je drama objavljena u ovoj zbirci, a praizvedena je krajem šezdesetih godina u "antiteateru". Ova politička satira koja prati nastajanje *Anarhije Bavarske*, a potom i njezin pad, slijedi toponime malograđanštine te ih suprotstavlja s praelementima revolucije (odsutnost novaca, vlasništva i sl.). Rezultat je iščašen i zabavan. Ova drama najslikovitije prikazuje dominaciju "šezdesetosmaškog" duha koji autor predstavlja gotovo autoironijski suprotstavljajući se "revoluciji na brzinu".

Naslov zbirke identičan je naslovu ove drame, što je i izrazito točan izbor priređivača, jer osim anarhoidnosti Fassbinderovih stavova, ona se gotovo pojavljuje i kao dio književnog stila ovog razbarušenog umjetnika.

Zanimljivo je primijetiti da je vrlo brzo, i to pod utjecajem melodrama Douglasa Sirka, Fassbinder prilično promijenio svoju poetiku i približio se standardima klasičnoga manje se vezujući uz društvene probleme, a

mnogo više uz sudbine svojih protagonista. To je vidljivo i u njegovoj najpoznatijoj i više puta kod nas igranoj drami *Gorke suze Petre von Kant* koja nije našla mjesto u ovoj zbirci, u koju, istini za volju, stilski i tematski i ne pripada.

U knjizi *Anarhija u Bavarskoj* naći ćete vrlo sadržajan i zanimljiv predgovor Marijana Bobinca, koji uistinu iscrpno i zanimljivo esejizira o Fassbinderovom opusu.

Zbirka Fassbinderovih drama *Anarhija u Bavarskoj* hvale je vrijedan teatrološki i uopće znanstveni dokument o zanimljivom umjetniku kao i o vremenu u kojem je živio, ali istodobno, na žalost, ne predstavlja ozbiljnu repertoarnu sugestiju hrvatskim kazalištima. Stoga možda u odsustvu dobrih prijevoda suvremene svjetske dramatake s njemačkog jezika ovaj izdavački potez ne moramo nužno okarakterizirati najpraktičnijim, iako je hvale vrijedan i ima svoju neprijepornu smislenost.